

TEMEIURI BIBLICE NOUTESTAMENTARE CU PRIVIRE LA OFICIEREA SFINTELOR TAINE ȘI IERURGIILOR BISERICEȘTI (I)

Prot.dr. Ioan Bude

NEW-TESTAMENT BIBLICAL GROUNDS CONCERNING THE RITE OF THE HOLY CHURCH SACRAMENTS AND BLESSINGS (I)

Abstract: Addressing mostly priests and Religion teachers, but also any believer, the entire publicistic series that we commence at this point desires, in a straightforward, plain and clear manner (without proposing thematic biblical theology approaches, but by means of a rigorous selection of minimally commented texts), to bring forth again *The Truth* of the Holy Sacraments before the readers, whoever they might be or – why not? – lead the readers before *The Truth*, That „is the same for yesterday, today and forever” (*Jews 13, 8*): The Lord and Our Saviour, Jesus Christ, present, alive and active in all undertakings of His Church

Keywords: holy sacraments, blessings, biblical theology, Church

Dumnezeiasca făgăduință a Domnului nostru Iisus Hristos, făcută în ziua Înălțării Sale cu trupul la cer: „[...] iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului [...]” (*Matei 28, 20*), s-a împlinit deja de mult și se va împlini mereu, până la a doua Sa venire. Cum ? Prin Sfintele Taine ale Bisericii, prin care Iisus Domnul este și va fi prezent în mod real și substanțial în Biserică și în istorie, revărsând în chip văzut și neconținut harul Său cel nevăzut peste toți oamenii și peste toată făptura, spre sfințirea și mântuirea întregii creații. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel din *Efesenii 4, 5*: „Este un domn, o credință, un botez”, îi determină pe toți creștinii să susțină că într-adevăr au un singur Domn - Iisus Mântuitorul; o singură credință – cea întemeiată pe cuvântul Evangheliei și un singur Botez – prin care toți „se îmbracă în Hristos”. Din păcate însă, lucrurile se prezintă cu totul altfel în realitate, pentru că singurul Domn este înțeles felurit, singura credință este interpretată încă și mai variat, iar singurul Botez este înțeles și practicat atât de

diferit, încât mulți nici nu-l mai consideră unic.¹ Această situație ne amintește de Pilat, care se întreba oarecând: „Ce este Adevărul?” (*Ioan 18, 38*), fără a fi în stare să-L întrezărească măcar, deși Îl avea întreg și absolut, chiar în fața ochilor. Adresându-se cu precădere preoților și profesorilor de Religie, dar și oricui credincios, întregul serial publicistic pe care îl începem acum, dorește ca într-o manieră directă, simplă și clară, (fără a-și propune abordări tematice de teologie biblică, dar printr-o riguroasă selecție de texte minimal comentate), să aducă din nou *Adevărul* Sfintelor Taine în fața cititorilor, oricine ar fi ei, sau – de ce nu ? – să-i conducă pe cititori înaintea *Adevărului*, Care „și ieri și azi și în veac este același” (*Evrei 13, 8*): Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prezent, viu și activ în toate lucrările sfinte ale Bisericii Sale. Întrucât terenul pe care-l vom „explora” în căutarea *Adevărului* suprem, este canonul Noului Testament, se impune ca în privința acestuia să ținem cont de următoarele aspecte:

a). Mai întâi, să nu uităm că în majoritatea lor, cărțile Noului Testament sunt scrieri ocazionale. Unele sunt adresate unor comunități locale, altele unor Biserici regionale, altele unor persoane particulare, iar altele au un caracter enciclic. Scopul lor diferă în funcție de necesitățile destinatarilor, iar autorii lor sunt și ei diferiți; unii fac parte dintre Apostolii Domnului, iar alții sunt doar ucenici apostolici, nefiind martori direcți ai evenimentelor pe care, totuși, le descriu în mod unitar cu ceilalți.

b). Este extrem de important să mai reținem că în canonul Noului Testament nu ni s-au păstrat decât 27 de cărți, față de câte se vor fi scris în realitate, adică mult prea puține pentru a ne oferi răspunsuri pe măsura așteptărilor noastre, la toate problemele pe care le avem de elucidat.

c). Așadar, ar fi o gravă lipsă de onestitate din partea cuiva, să pretindă că doar în aceste 27 de cărți se pot „stinge” inutilele și interminabilele polemici doctrinare dintre confesiunile creștine de astăzi.

d). Prin urmare, lecturând ca pentru scopuri de studiu și fără prejudecăți cărțile Noului Testament, vom găsi în ele mai toate indiciile pe care le căutăm în legătură cu Sfintele Taine și Ierurgii bisericești, iar dacă totuși se întâmplă să nu aflăm chiar totul, așa cum de regulă pretindem, înseamnă că spre deosebire de noi și de vremea noastră, pe atunci nimeni n-a avut îndoieli sau orientări părelnice, n-a ridicat obiecții și nici n-a pus vreo interdicție, toate fiindu-le clare tuturor.

e). Și, ca o ultimă precizare, chiar dacă în opiniile moderniste, citările neabreviate (nume de sfinți, de autori și de cărți biblice, sau denumiri de locuri, de cărți și de slujbe religioase), sunt considerate depășite și chiar neacademice, ne asumăm totuși răspunderea de a exprima în întregime și în scris, aceste nume și denumiri sfinte, așa cum de fapt, verbal, o facem tot timpul.

Niciodată nu ne va fi prea mult, prea greu, sau „neacademic”, să arătăm celor pomeniți în acest fel, respectul cuvenit.

BOTEZUL

PARTEA I CONSIDERENTE SPECIALE

Botezul este „deschizătorul de drum”, sau Taina de acces spre celelalte Sfinte Taine. După cum știm, prin întreita afundare în apă sfințită, în numele Sfintei Treimi, cel ce se botează este curățit de păcatul strămoșesc, iar dacă este o persoană adultă, i se iartă și păcatele săvârșite până în acel moment. Cel astfel încreștinat este infinit mai curat după Botez decât în momentul nașterii lui trupești, fiindcă acum el a re-născut ca „făptură nouă” (*II Corinteni 5, 17*), cu o viață nouă, integrându-se în Trupul tainic al Bisericii lui Hristos.

1. Botezul lui Ioan și Botezul creștin

În epoca Noului Testament (sec. IV î.Hr. – sec. II d. Hr.), zona deșertică din preajma văii Iordanului era plină de „botezători” care perseverau în tot felul de băi și practici rituale, asociate cu diverse stiluri ascetice de viață. Dar dintre toți aceștia, singurul care și-a meritat pe bună dreptate renumele de „Botezătorul”, a fost Sfântul Ioan, Înaintemergătorul Domnului. Din *Matei 3, 11* rezultă că el „boteza cu apă spre pocăință”, iar din *Marcu 1, 5* și *Luca 3, 3*, că a venit „propovăduind botezul pocăinței întru (spre) iertarea păcatelor”. Ioan vestea că „toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu” (*Luca 3, 6*) pentru că „s-a împlinit vremea” (*Marcu 1, 15*) și „s-a apropiat Împărăția cerurilor” (*Matei 3, 2; 4, 17; 10, 7*). Mai spunea însă Ioan că după el va sosi „Cel ce vine”, „Cel ce este mai tare decât mine” (*Matei 3, 11; Marcu 1, 7; Luca 3, 16; Ioan 1, 27*). Și deși el nu-L știa dinainte pe acest misterios și atotputernic Personaj (*Ioan 1, 31*), acum i s-a poruncit de către Însuși Dumnezeu Tatăl, să-L prezinte lui Israel pe Cel vestit de Profeti și atât de mult așteptat de popor. (*Ioan 1, 33*)

Conformându-se voinței divine, Sfântul Ioan n-a pregetat însă să mărturisească cu toată smerenia, că față de puterea și importanța Celui anunțat, el nu se consideră a fi vrednic nici măcar „să-I dezlege cureaua încălțăminteii” (*Matei 3, 11; Marcu 1, 7; Luca 3, 16* și *Ioan 1, 27*). Iar Cel ce vine, nu numai că este preexistent și total deosebit față de toți trimișii lui Dumnezeu de până acum și chiar și față de Ioan, ci aduce cu El și un nou tip de Botez, care de fapt este Botezul cel unic și autentic, adică Botezul creștin, cel „cu Duh Sfânt și cu foc” (*Matei 3, 11; Marcu 1, 8; Luca 3, 16; Ioan 1, 33*). Identificându-L pe Acela cu „Mielul lui Dumnezeu Cel ce ridică păcatul lumii” (*Ioan 1, 29, 36*) Sfântul

Ioan conchide: „Și eu am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu!” (*Ioan 1, 34*).

Cât despre botezul lui Ioan, din toate textele de mai sus rezultă că acesta era în strânsă corelație cu propria lui persoană și menire. După cum el avea conștiința că Dumnezeu l-a ales și i-a încredințat misiunea de a pregăti poporul în vederea iminentei sosiri a lui Mesia, tot atât de conștient era Ioan că și botezul lui cu apă era doar pecetea unei pocăințe prezente, sau zălogul unei foarte apropiate iertări a tuturor păcatelor omenești deja mărturisite de cei botezați, precum și a celor ce urmează a se mărturisi. Însă, ceea ce mai știa și mărturisea Ioan, era faptul că această iertare iminentă nu se putea obține prin botezul lui cu apă și că nici nu o putea da el, ci ea vine odată cu „Cel ce vine” și Cel ce o și acordă, prin „Botezul Său cu Duh Sfânt și cu foc” (*Matei 3, 11-12*), iar Acesta este Mesia Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

La un moment dat, Iisus Domnul a pus o întrebare la care nimeni n-a știut să răspundă: „Botezul lui Ioan era din cer sau de la oameni?” (*Luca 20, 4*; cf. *Matei 11, 30*). Pe cât este de adevărat că botezul lui Ioan n-a fost prevăzut niciunde în Vechiul Testament, tot pe atât de adevărat este și faptul că Dumnezeu a rânduit pentru el un rol și un destin special, atât în istoria și viața poporului său (*Luca 1, 13-17*), cât și în iconomia mântuirii universale, el fiind nici mai mult nici mai puțin, decât litera de „început a Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu[...].” (*Marcu 1, 1*).

Deci e clar că botezul lui Ioan era de la Dumnezeu, iar atât Ioan cât și botezul său, au avut un scop profetic și didactic, în pregătirea lumii pentru întâmpinarea unei noi ere, cea creștină.

Și totuși, de ce a voit Iisus să primească și El botezul lui Ioan, pentru că în niciun moment al viețuirii Lui pământești, în El n-a existat nici măcar o umbră din durerea de a fi greșit cumva față de Tatăl Său cel ceresc, sau față de oricine altcineva și, ca atare, nu putea exista în El nici nevoia de căință pentru vreun păcat, sau măcar vreo intenție de păcat (*Ioan 8, 46; 15, 24-25*) ? Uimit de prezența și de cererea lui Iisus, Ioan însuși a încercat cu timiditate să-L oprească: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine și Tu vii la mine ?” (*Matei 3, 14*). Răspunsul lui Iisus vine însă la fel de enigmatic: „Lasă acum, că așa se cuvine nouă să împlinim *toată dreptatea*” (*Matei 3, 15*). Care dreptate ?

Acolo, la Iordan, Iisus S-a arătat ca Om asemenea celorlați, dar și ca Om diferit de ceilalți, Trupul Lui fiind deopotrivă și Trup al Fiului Omului pământesc, dar și Trup al Fiului Omului ceresc; și Trup de jertfă, dar și Trup de înviere și îndumnezeire: „un Potir al sintezelor.”² Iar „dreptatea” lui Iisus consta în asumarea, în acel moment, a misiunii morții și a preluării asupra Lui a păcatelor întregii omeniri și a spălării lor cu propriul Său Sânge, pe Crucea Golgotei. Momentul respectiv reprezintă nu numai un prilej de proclamare solemnă a

dumnezeirii lui Iisus, ci și punctul de pornire al misiunii Sale mesianice, mântuitoare.

În mod categoric, nu există nicio echivalență valorică între botezul lui Ioan - primit și de Iisus - și Botezul creștin. Nimeni și nimic nu poate fi comparat cu Iisus și nici botezul primit de El atunci, cu acela de care avem trebuință noi, oamenii. În „dreptatea” lui Iisus (*Matei 3, 15*) este inclusă pilda propriei Sale smeriri, care ne obligă să-I urmăm exemplul: dacă El, fără niciun păcat, totuși S-a botezat cu apă, cu atât mai mult noi și copiii noștri (*Fapte 2, 38-39*), păcătoși fiind, suntem datori a ne curăți nu printr-un botez simbolic, cu apă, ci prin acela „cu Duh Sfânt și cu foc” (*Matei 3, 11; Marcu 9, 49-50*); cel pe care l-a instituit Hristos (*Matei 28, 19*).

2. Necesitatea botezării pruncilor după Noul Testament

Veacuri de-a rândul, întreaga Biserică a păzit cu sfințenie învățătura despre Botez, expusă clar și răsplat de Sfântul Apostol Petru în ziua Pogorării Duhului Sfânt: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre și veți primi darul Duhului Sfânt, căci vouă vă este dată făgăduința și copiilor voștri și tuturor celor de departe, pe oricâți îi va chema Domnul Dumnezeu nostru” (*Fapte 2, 38-39*).

Expresiile: „fiecare”; „vouă[...] și copiilor voștri”; „tuturor” și „oricâți”, arată limpede că Taina Sfântului Botez a fost primită în Biserica primară cu o desăvârșită încredere, de către toți oamenii, de toate categoriile sociale și de toate vârstele, toți fiind doritori de a-I urma lui Iisus, dar nu în mod individual, ci fiecare, „cu toată casa sa”, fără ca cineva să cuteze a contesta importanța, sau necesitatea acestei Sfinte Taine, la care tocmai pruncii sunt cei mai îndreptățiți a avea liber acces.

De câte ori se naște un om ? O singură dată. Și atunci, de câte ori va renaște el prin Botez ? Desigur, tot o singură dată! Dar moartea și Învierea Domnului, de câte ori s-au petrecut ? Categoric că doar o singură dată! Tot așa și Botezul, nu poate fi administrat de două sau de mai multe ori! A repeta botezul, înseamnă a dezice caracterul lui de naștere spirituală (*Ioan 3, 5*) prin ștergerea păcatului strămoșesc, cum și relația în care se află el cu moartea și Învierea Domnului (*Romani 6, 3-4*).³

Exprimând învățătura primită de la Hristos Domnul și de la Sfinții Săi Apostoli, Biserica decretează prin Simbolul ei de credință: „Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor[...]” și, ori de câte ori, în toiul frământărilor determinate de apariția ereziilor și schismelor, unii înclinau să repete botezul celor ce reveneau la adevărata credință după o vreme de rătăcire, Biserica a intervenit, precizând că rebotezarea nu poate fi acceptată.⁴ Așadar, nu e de

mirare că până astăzi, repetarea botezului este privită de adevărații creștini ca o rătăcire de neiertat.

Dar să vedem ce a avut de zis Mișcarea Ecumenică în acest sens, pentru că, prin organisme ei, ea și-a exprimat în mai multe rânduri punctul de vedere, condamnăm rebotezarea, în temeiul datelor biblice și pe principiul respectării Botezului administrat fiecărui creștin în Biserica de care acesta aparține.

Astfel, cea de-a doua Conferință mondială „Credință și Constituție” ținută la Edinburg (3-18 august 1937), hotărâ că „[...] nicio Biserică nu trebuie să nege vreodată validitatea tainelor administrate de o altă Biserică creștină, când aceasta are conștiința că respectă ceea ce Hristos a stabilit pentru Biserica Sa”.⁵ Iar a treia Conferință mondială „Credință și Constituție” de la Lund (15-18 august 1952), s-a ridicat împotriva faptului că „[...] atunci când un membru al unei Biserici recunoscute ca atare dorește să treacă la altă comunitate, unele Biserici cer ca el să fie rebotezat[...]”.⁶

În termeni încă și mai clari a fost prezentată această chestiune la a treia Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la New-Delhi (19 noiembrie - 5 decembrie 1961), cerându-se „recunoașterea reciprocă a botezului” din partea tuturor Bisericilor și denominațiilor⁷, lucru ce a fost repetat și de către a patra Adunare generală de la Upsala (4-20 iulie 1968), care a cerut „tuturor Bisericilor să lucreze pentru recunoașterea mutuală a unicului botez.”⁸

Cerința Mișcării Ecumenice, manifestată atât de insistent pentru a se renunța la repetarea botezului, ar trebui să dea de gândit tuturor acelor denominațiuni care, deși pretind că se întemeiază pe Sfânta Scriptură, o dezic prin învățătura și practica lor. Ba mai mult, respectul datorat Tainei în sine și nu mai puțin Bisericilor una față de alta, impune recunoașterea validității Botezului, din moment ce acesta a fost administrat în numele Sfintei Treimi.

Numai că în loc de respect reciproc între Biserici și confesiuni, apar mereu alte și alte obiecțiuni, pretexte și restricții cu privire la botezarea pruncilor, generate de înțelegerea variată și chiar eronată a Sfintei Scripturi, sau întemeiate pur și simplu pe diferite opinii de grup ale unora.

Principalele argumente invocate frecvent de cei ce sunt împotriva practicii apostolice de botezare a pruncilor, ar putea fi sintetizate astfel:

- pruncii n-au trebuință de Botez pentru că sunt fără de păcat;
- nici Mântuitorul Hristos nu S-a botezat în pruncie, ci la maturitate;
- primirea Botezului este condiționată de mărturisirea de credință, ori pruncul nu este capabil de a-și mărturisi conștient credința;
- în Sfânta Scriptură nu se pomenesc cazuri de botezări ale pruncilor;
- vechile comunități creștine nu cunoșteau practica pedobaptismului, aceasta fiind introdusă mai târziu și nu fără serioase împotriviri;
- Botezul nici n-ar fi absolut necesar pentru mântuire.

Desigur că nu vom încerca să demonstrăm chiar acum netemeinicia acestor „argumente”, ci vom proba cu texte și incontestabile mărturii biblice tocmai contrariul, adică necesitatea, obligativitatea morală, rolul mântuitor, importanța vitală și chiar firescul actului tainic de încreștinare a ființei umane, de dobândire într-un timp cât mai scurt a identității sale creștine, concomitent cu obținerea certificatului de naștere prin care cuiva i se atestă formal identitatea civilă.

Ca și în cazul majorității marilor evenimente din istoria Noului Testament, care au fost prefigurate, fie simbolic, fie tipologic încă din Vechiul Testament, tot astfel a fost prefigurat și Botezul creștin, și încă într-o manieră care nu făcea nicio deosebire cu privire la vârsta celor implicați.⁹

a) *Botezul și potopul*. Analogia botez-potop aparține Sfântului Apostol Petru: „[...] când îndelunga răbdare a lui Dumnezeu aștepta, în zilele lui Noe și se pregătea corabia în care puține suflete, anume opt, s-au mântuit prin apă. Iar această mântuire prin apă închipuia Botezul, care vă mântuiește astăzi și pe voi, nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschidere a cugetului bun către Dumnezeu, prin Învierea lui Iisus Hristos[...]” (*I Petru 3, 20-21*). După cum în apele potopului (apele morții) au pierit nu numai vârstnici, ci și copii mici, apa vie a Botezului (cf. *Ioan 4, 14; 7, 38*) spală și înecă păcatul strămoșesc al tuturor pământenilor, mari și mici (*Romani 6*), renăscându-i ca făpturi noi – precum apele de odinioară ale creației.¹⁰

b) *Botezul și trecerea Mării Roșii*. Aparținând Sfântului Apostol Pavel și această analogie este biblică: „Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri au fost *toți* sub nor și că *toți* au trecut prin mare. Și *toți* prin Moise s-au botezat în nor și în mare” (*I Corinteni 10, 1-2*).

Întreita precizare paulină prin care se arată că *toți* membrii poporului ales – adulți și prunci – au fost simbolic botezați „în nor și în mare” la traversarea Mării Roșii (*Ieșirea 14, 15-29*), semnifică indubitabil că nici de la Botezul creștin cel „cu Duh Sfânt și cu foc” (*Matei 3, 11; Luca 3, 16; Ioan 1, 33*) nu trebuie exclus nimeni, mai cu seamă pruncii!

c) *Botezul și circumciziunea*: - este o altă analogie biblică oferită de același Sfânt Apostol Pavel: „Tot în El ați fost tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, prin dezbrăcarea de trupul păcatelor cărnii, întru tăierea împrejur a lui Hristos. Îngropați fiind împreună cu El prin Botez, cu El ați și înviat prin credința în puterea lui Dumnezeu, Cel Care L-a înviat pe El din morți” (*Coloseni 2, 11-12*).

Trei mari legăminte a încheiat Dumnezeu cu poporul Său: unul prin Noe (*Facerea 9, 11-17*), altul prin Avraam (*Facerea 17, 1-14*), iar al treilea – și cel mai important – prin Moise (*Ieșirea 19, 5-8; 24, 7-8*). Fiecare legământ avea și câte un semn văzut, o reprezentare simbolică: cel noahitic – curcubeul (*Facerea 9, 12-16*); cel avraamic – tăierea împrejur (*Facerea 17, 10-12*), iar

cel mozaic, multitudinea jertfelor levitice, în care se va trăi mereu anamneza marilor revelații de la Horeb și Sinai, consacrate de Moise prin jurăminte și sânge (*Ieșirea 24, 4-8*).¹¹

Textul paulin de mai sus vizează semnul celui de-al doilea legământ, cel avraamic. Circumciziunea, aplicată la opt zile după naștere, îl integra pe noul-născut în legământul cu Dumnezeu (*Facerea 17, 13-14*), dar ea va rămâne ca instituție divină și în Noul Testament, căci și în acest sens, Fiul lui Dumnezeu „n-a venit să strice Legea [...] ci s-o plinească” (*Matei 5, 17*) și nu oricum, ci în cea mai desăvârșită formă cu putință: Taina Sfântului Botez. După cum în Vechiul Testament orice nou-născut trebuia circumscris la opt zile de la naștere, tot astfel în Noul Testament, orice nou-născut trebuie botezat pe cât posibil cam în același termen (8-12 zile), de la venirea sa pe lume.

Și precum în Vechiul testament cel netăiat împrejur era sortit morții (*Facerea 17, 14*), tot astfel și în Noul Testament, „cel ce nu se va naște din apă și din Duh nu va putea intra în împărăția lui Dumnezeu” (*Ioan 3, 5; Tit 3, 5*). Așadar atât Botezul, cât și circumciziunea au același sens, fiind semne ale aceleiași realități spirituale.¹²

3. Se justifică biblic prezența nașilor la Botez ?

Afirmația Domnului Iisus Hristos, consemnată spre finalul Evangheliei a II-a: „Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi” (*Marcu 16, 16*), i-a determinat pe unii să condiționeze primirea Botezului de însușirea conștiință, din partea celui ce se botează, a învățăturii de credință a Bisericii. Însă credința, ca toate celelalte acte psihice, nu se exprimă numai pe cale rațională, ci și prin cea afectivă și volițională. Despre o atare credință se poate vorbi și în cazul pruncilor, întrucât aceste laturi (afectivă și volițională) apar încă de la începutul existenței ființei umane¹³. Hristos Domnul chiar apreciază acest tip de „credință” a celor mici: „Și cine va sminti pe unul *din aceștia mici care cred în Mine*, mai bine i-ar fi lui să-și atârne de gât o piatră de moară și să fie aruncat în adâncul mării” (*Matei 18, 6*). De aceea El îi și cheamă pe prunci la Sine: „Iar Iisus i-a chemat la Sine, zicând: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci Împărăția lui Dumnezeu este a unora ca aceștia” (*Luca 18, 16*).

Chemarea pruncilor de către Dumnezeu și legătura lor cu Părintele ceresc pe temeiul unei credințe pur afective, este o idee familiară Sfintei Scripturi. Alegem spre exemplificare doar două cazuri:

a) – cazul *Proorocului Ieremia*, căruia Dumnezeu îi spune: „Înainte de a te fi zămislit în pântece, te-am cunoscut și înainte de a ieși din pântece, te-am sfințit și te-am rânduit prooroc pentru popoare” (*Ieremia 1, 5*);

b) – *Sfântul Ioan Botezătorul* este și el unul dintre cei sfințiți de Dumnezeu de pe când era încă în pântecele mamei sale: „Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici sicheră și încă din pântecele mamei sale se va umple de Duh Sfânt” (*Luca 1, 15*), iar când Preacurata Fecioară Maria, purtând ea însăși în pântece pe Fiul lui Dumnezeu, se afla în vizită la rudenia sa Elisabeta, pruncul Ioan, de bucuria de a-L simți pe Dumnezeu atât de aproape, a tresăltat fericit în pântecele mamei sale (*Luca 1, 44*). Este un moment unic în toată istoria mântuirii, când doi dintre cei mai sfinți și mai renumiți prunci: viitorul Prooroc și Înaintemergător Ioan pe de o parte, iar pe de alta, Însuși Mesia, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii, comunică duhovnicește cu o nepământească bucurie unul cu altul chiar înainte de a fi născuți. Faptul este profetizat de către Psalmistul David, care și el era binecuvântat cu o specială vocație spre Dumnezeu încă din pântecele maicii sale: „Că Tu ești Cel ce m-ai scos din pântece, nădejdea mea, de la sânul maicii mele. Spre tine m-am aruncat de la naștere, din pântecele maicii mele Dumnezeu meu ești Tu!” (*Psalmul 21, 9-10*).

Așadar, iată că biblic vorbind, poate exista o comunicare afectivă între Dumnezeu și prunci, aceștia putând și ei să I se adreseze Domnului, în virtutea acelei credințe speciale de care pomeneam mai sus. Iar în cazul pruncilor care urmează a fi botezați, ei pot primi Botezul în baza credinței mărturisită, fie de părinții lor trupești (care, împreună cu întreaga familie, constituie prima comunitate liturgică în care, pruncul se naște, renaște sufletește și se integrează prin Botez), fie de părinții spirituali, care sunt nașii. Iar rolul acestora, de mijlocitori ai credinței pentru cei ce n-au putința de a și-o exprima singuri, se justifică prin mai multe mărturii biblice. Reproducem aici doar câteva:¹⁴

a) - vindecarea unui slăbănog, pentru credința celor care l-au adus la Mântuitorul: „Și văzând Iisus *credința lor*, i-a zis slăbănogului: „Fiule, iertate sunt păcatele tale [...]. Zic ție: Scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta. Și s-a sculat îndată [...]” (*Marcu 2, 5, 11-12 și loc. par*);

b) - tămăduirea fiicei femeii cananeence, pentru rugămintile și credința mamei sale: „O, femeie, *mare este credința ta*; fie ție după cum voiești. Și s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela” (*Matei 15, 28*);

c) - vindecarea slujitorului sutașului din Capernaum, la insistenta rugăciune și credință a stăpânului său: „Și a zis Iisus sutașului: Du-te, *fie ție după cum ai crezut*. Și s-a însănătoșit sluga lui în ceasul acela” (*Matei 8, 13*);

d) - vindecarea unui tânăr demonizat, pentru credința mărturisită cu disperare de tatăl său: „Iar Iisus i-a zis: De poți crede, *toate sunt cu putință celui care crede*. Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: *Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!*” (*Marcu 9, 23-24*). Și copilul a fost tămăduit pe loc (*Marcu 9, 25-27*);

e) - vindecarea fiului unui slujitor regesc, prin credința și rugămintea stăruitoare a tatălui său: „Slujitorul regesc a zis către El: Doamne, coboară-Te

înainte de a muri fiul meu! Și Iisus i-a zis: Mergi, fiul tău trăiește! *Și omul a crezut [...]. Și a crezut el și toată casa lui*” (Ioan 4, 49-50, 53b).

Tot așa, ar mai putea fi amintite și alte cazuri impresionante de vindecări și chiar învieri din morți din Sfânta Scriptură, ca de pildă: învierea fiicei lui Iair (Matei 9, 18-26), sau învierea fiului văduvei din Nain (Luca 7, 11-15) înfăptuite la rugăciunile părinților, precum și multe altele. În veacul apostolic, în Biserică, exista deja practica de a garanta cineva prin credința sa, credința altuia, sau chiar de a se boteza unii în locul altora, dacă s-a întâmplat ca aceștia să moară nebotezați (I Corinteni 15, 29).

Deci, din punct de vedere biblic, considerăm că prezența nașilor la Botez și acceptarea mărturisirii lor de credință în contul viitoarei credințe a pruncilor (pentru că de fapt tot ei garantează că-și vor crește și educa finii în spiritul normelor credinței creștine), se justifică pe deplin.¹⁵

Sperăm că toate cele arătate până acum, au ilustrat cu claritate deosebita grijă a Bisericii noastre pentru făptura umană încă din momentul zămislirii ei, grijă care merge chiar și mai departe, încât se pune foarte serios nu numai problema necesității botezării pruncilor, ci și a pruncilor încă nenăscuți și chiar a celor aflați în iminență de avort spontan sau provocat.¹⁶

PARTEA a II- a

CAP. I BOTEZUL ÎN SFINTELE EVANGHELII

1. Botezul în Sfânta Evanghelie după Matei

a). *Matei 18, 2-6*: „Și chemând la Sine un prunc, l-a pus în mijlocul lor și a zis: Adevărat zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor. Și cine va primi un prunc ca acesta în numele Meu, pe Mine Mă primește. Iar cine va sminti pe unul din aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să fie afundat în adâncul mării.”

„Chemarea la Sine” a pruncului (v.2) de către Iisus, spre a-l oferi ca pildă de smerenie și de puritate adulților (v. 3-4), precum și avertismentul dur la adresa celor ce i-ar putea sminti cumva pe „aceștia mici” (v.6), care, deși în fragilitatea lor, depind de cei mari, sunt totuși capabili de a crede în Iisus într-un mod specific vârstei lor (afectiv-volițional), dar mai ales identificarea Domnului Iisus cu pruncii (v.5), sunt indicii clare și ferme despre accesul direct la Botez al acestora.

În același *cap. 18* (v. 10 și 14), ni se confirmă și mai clar sensul pedobaptismal al v. 2-6: „Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, că zic vouă că îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri

[...]. Astfel, nu este vrere înaintea Tatălui vostru Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceștia mici.”

b) *Matei 19, 13-15*: „Atunci I s-au adus copii, ca să-și pună mâinile peste ei și să se roage; dar ucenicii îi certau. Iar Iisus a zis: Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor. Și, punându-și mâinile peste ei, S-a dus de acolo.”

Dumnezeu Însuși proclamă aici dreptul imprescriptibil al tuturor pruncilor, de a avea acces direct și nelimitat la harul, binecuvântarea și Împărăția Sa. Nimănui nu-i este îngăduit - nici măcar Sfinților Apostoli - să se interpună între Dumnezeu și prunci! Și deci, cu atât mai puțin, nimeni n-are voie să-i sustragă – sub un pretext, sau altul – de la Botezul în Hristos.(cf. *Romani 8, 35-39* !)

c). *Matei 21, 15-16*: „Și văzând arhierii și cărturarii minunile pe care le făcuse și pe copiii care strigau în templu și ziceau: Osana, Fiul lui David!, s-au mâniat și I-au zis: Auzi ce zic aceștia ? Iar Iisus le-a zis: Da. Oare niciodată n-ați auzit că din gura copiilor și a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă ?”¹⁶

Din replica lui Iisus la obiecția înveninată a adversarilor Săi, rezultă că Dumnezeu îndrăgește și preferă curăția sufletească și trupească nu numai a copiilor, ci și a „celor ce sug”, adică a nou-născuților, adevărați îngeri întrupați, care prin însăși natura lor se compară cu Serafimii care-i aduc Domnului laudă veșnică în ceruri (cf. *Isaia 6, 3-5*). Între viețuitorii acestei lumi, doar pruncii reușesc să-I fie lui Dumnezeu „adevărați închinători în duh și în adevăr” (*Ioan 4, 23-24*).

d). *Matei 28, 19*: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.”

Întâlnim și aici expresia „toate neamurile”, care acum include toate popoarele, națiunile și rasele umane din istorie și, evident, pe orice om născut în păcat, deci și pe toți pruncii lumii, așa cum foarte lămurit se pronunță regele-psalmist David în *Psalmul 50, 6*: „Că iată întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea”, sau, cum și mai limpede afirmă Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi [...]. Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos (pe Dumnezeu, n.n.) și cuvântul Lui nu este întru noi” (*I Ioan 1, 8 și 10*).

2. Botezul în Sfânta Evanghelie după Marcu

a). *Marcu 9, 36-37*: „Și luând (Iisus, n.n.) un copil, l-a pus în mijlocul lor și, luându-l în brațe, le-a zis: Oricine va primi, în numele Meu, pe unul din acești copii, pe Mine Mă primește; și oricine Mă primește pe Mine, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel ce M-a trimis pe Mine”.

Avem aici o paralelă excelentă la textul din *Matei 18, 2-6*, prezentat anterior. Singura remarcă pe care o facem cu referire la v. 37, este faptul că atât de mult

valorează copiii și curăția lor înaintea lui Dumnezeu, încât Fiul îl implică și pe Dumnezeu Tatăl în identificarea Sa cu fiecare dintre ei.

b). *Marcu 9, 49*: „Căci fiecare om va fi sărat cu foc, după cum orice jertfă va fi sărată cu sare.”

Momentul din viață în care „fiecare om va fi sărat cu foc” este, desigur, momentul botezării. Analogia cu porunca divină din *Leviticul 2, 13*, ca jertfele de pârgă să fie condimentate cu sare, ca și cea a mielului de un an (jertfă de ispășie, cf. *Iezechiel 43, 24*), indică aici calitatea superioară, duhovnicească, de „jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu” (cf. *Romani 12, 1*) a „pârgii” omenești, adică a pruncului botezat, care, prin Botez, moare și înviază cu Hristos (*Romani 6, 3-4*).

„Sarea” care dă gust și valoare „jertfelor vii” este desigur harul Duhului Sfânt. De aceea Iisus le spune Apostolilor Săi: „Voi sunteți sarea pământului” (*Matei 5, 13*), adică sarea de salină (NaCl), care este și aliment și conservant și medicament, fiind net superioară celei obținute prin evaporarea apei de mare, alterabilă și folosită doar la fabricarea asfaltitului (un ingredient necesar în construirea drumurilor).

c). *Marcu 10, 13-16*: „Și aduceau la El copii, ca să-Și pună mâinile peste ei, dar ucenicii certau pe cei ce-i aduceau. Iar Iisus, văzând, S-a mâniat și le-a zis: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este Împărăția lui Dumnezeu. Adevărat zic vouă: cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un copil, nu va intra în ea. Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-Și mâinile peste ei.”

Este evident paralelismul între textul de mai sus și cel din *Matei 19, 13-15*, atât ca formă cât și ca sens, cu deosebirea că în *Marcu 10, 16* avem o emoționantă completare: Iisus îi ia mai întâi în brațe pe copii, iar apoi, printr-un tandru și expresiv gest liturgic, „punându-Și mâinile peste ei”, îi binecuvântează. Pe toți!

Orice pretins alt sens al acestui text, în afară de cel al necesității botezării pruncilor, este fals și, evident, exclus.

d). *Marcu 16, 15-16*: „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi.”

Paralelismul dintre acest text și cel din *Matei 28, 19* subliniază că mărturisirea credinței este necesară pentru botezarea adulților convertiți la creștinism, iar expresia „la toată făptura” (v. 15), îi include în mod necesar și logic și pe prunci, exact așa cum reiese și din cateheza baptismală a Sfântului Apostol Petru, din *Fapte 2, 38-39*.

3. Botezul în Sfânta Evanghelie după Luca

a). *Luca 1, 59*: „Iar când a fost în ziua a opta, au venit să taie împrejur pruncul și-l numeau Zaharia, după numele tatălui său.”

b). *Luca 2, 21*: „Și când s-au împlinit opt zile, ca să-L taie împrejur, I-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger, mai înainte de a Se zămisli în pântece.”

În toată „Evanghelia copilăriei” (*Matei 1-2; Luca 1-2*), doar aceste două texte lucanice ne oferă date despre tăierea împrejur a Sfântului Ioan Botezătorul și a Domnului Iisus Hristos. Raportat la prevederile Legii Vechi (*Facerea 17, 10-12; Leviticul 12, 3*), faptul în sine se înscrie în ordinea firească a lucrurilor. Pe de altă parte însă, cele două evenimente relatate mai sus, confirmă din nou puternicul caracter prefigurativ al circumciziunii, care reprezintă tipologic Botezul creștin al pruncilor.¹⁷

Recapitulând puțin, în limbajul „tehnic” al tipologiei vechitamentare,¹⁸ tăierea împrejur constituie *tipul* (schița, proiectul) Botezului creștin, care este *antitipul* (opera desăvârșită), adică realitatea definitivă, eshatologică, nouetamentară.¹⁹ Ca și alte numeroase instituții mozaice (elemente cultice, date calendaristice, sabatul, marile sărbători iudaice și altele),²⁰ care au fost preluate și asimilate în cultul divin public creștin,²¹ la fel și instituția divină a circumciziunii va trece ca atare în Noul Testament, fiind însă „convertită” în Taina Botezului, ambele având – așa cum am arătat mai sus – același sens și ambele fiind semne ale aceleiași realități spirituale.²²

Dacă în ceea ce-l privește pe Sfântul Ioan Botezătorul, tăierea lui împrejur și istoria punerii numelui său (total atipic pentru unii dintre cei aflați atunci de față, cf. *Luca 1, 60-63*), lucrurile ne sunt destul de clare, în privința lui Iisus, ne putem pune o legitimă întrebare: de ce mai era nevoie să Se supună și El circumciziunii, din moment ce o va înlocui printr-o Sfântă Taină, înfinit superioară din toate punctele de vedere: Botezul creștin? Iată – pe scurt – și răspunsul: „Precum la noi, preoții pun numele când botează, așa și la Evrei se pune numele pruncului când îl taie împrejur. S-ar putea nedumeri cineva: „De ce a fost tăiat împrejur Hristos, dacă avea să pună capăt tăierii împrejur?” La care trebuie răspuns că din iconomie. Dacă n-ar fi fost tăiat împrejur, nicidecum nu L-ar fi primit ca Învățător, ci L-ar fi alungat ca pe unul de alt neam și nu ar mai fi crezut nimeni că El este Hristosul cel așteptat, din sămânța lui Avraam. Că toți cei din Avraam aveau ca pecete și semn tăierea împrejur, care-i deosebea de celelalte neamuri. Așadar, pentru aceasta a fost tăiat împrejur, plinind această poruncă a Legii ca și pe celelalte. Iar de încetat, a făcut-o să înceteze cu bun temei, întrucât tăierea împrejur a Evreilor preînchipuia Botezul Creștinilor: că precum pecetluia pe cei din Avraam și îi deosebea de celelalte neamuri, așa și Botezul taie păcatul, care e de prisos”.²³

Din „Evanghelia copilăriei” mai rezultă că numele Domnului Iisus Hristos este indisolubil legat de misiunea Lui, fiind ales și hotărât deja prin planul din veci al vocii lui Dumnezeu și apoi comunicat oamenilor, prin mesajele bunelor-vestiri (*Matei 1, 21; Luca 1, 28-38; 2, 11-21*). Viața pământească a Domnului

va confirma practic și pe deplin valoarea și importanța absolută a numelui Său, ²⁴ despre Care, Sfântul Apostol Petru, în *Fapte 4, 12*, va afirma cu toată convingerea că „nu este sub cer un alt nume, dat între oameni, în care să ne mântuim noi!”, iar Sfântul Apostol Pavel în a sa Epistolă către *Filipeni 2, 9-11*, își încheie imnul hristologic despre cheneză, în cei mai elogioși termeni cu putință: „Pentru aceea și Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume: ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor de dedesubt. Și să mărturisească toată limba că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu – Tatăl.”

c). *Luca 3, 16*: „Eu vă botez cu apă, dar vine Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălțămintelor. El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc.”

Prin autoritatea celui ce rostește aceste cuvinte – Sfântul Ioan Botezătorul – dar mai ales prin importanța Celui despre Care se vorbește – Iisus Hristos – textul lucanic de mai sus proclamă, la rândul său, unicitatea, valabilitatea și superioritatea Botezului creștin.

d). *Luca 9, 48*: „Oricine va primi pe pruncul acesta, în numele Meu, pe Mine Mă primește, iar oricine Mă va primi pe Mine, primește pe Cel ce M-a trimis pe Mine [...]”

Se repetă din nou și aici, cu titlu de imperativ absolut, necesitatea „primirii” = *botezării pruncilor*.

e). *Luca 18, 15-17*: „Și aduceau la El și pruncii, ca să Se atingă de ei. Iar ucenici, văzând, îi certau. Iar Iisus i-a chemat la Sine zicând: Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci Împărăția lui Dumnezeu este a unora ca aceștia. Adevărat grăiesc vouă: Cine nu va primi Împărăția lui Dumnezeu ca un prunc, nu va intra în ea!”

Potrivit celor rostite aici de Iisus Domnul, etapa pământească a Împărăției Sale cerești este Biserica ²⁵, iar cei ce intră în ea prin Taina Botezului sunt mai întâi pruncii, urmași apoi de toți adulții care vor reuși să-și redobândească puritatea de odinioară a copilăriei, adică starea de „pruncie” sufletească.

4. Botezul în Sfânta Evanghelie după Ioan

a). *Ioan 1, 33*: „Și eu nu-L cunoșteam pe El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: peste Care vei vedea Duhul coborându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt.”

Este indicat aici, cu precizie absolută, realul săvârșitor al Botezului creștin precum și al tuturor celorlalte Sfinte Taine: Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

b). *Ioan 3, 3-8*: „Răspuns-a Iisus și i-a zis: Adevărat, adevărat zic ție: *De nu se va naște cineva de sus*, nu va putea să vadă Împărăția lui Dumnezeu. Iar Nicodim a zis către El: Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Oare poate

să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască? Iisus a răspuns: De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Cel ce este născut din trup, trup este și cel ce este născut din Duh, duh este. Nu te mira că ți-am zis: *Trebuie să vă nașteți de sus*. Vântul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine e născut din Duhul.“

Deși în acest dialog cu Nicodim, Iisus nu pronunță explicit termenul „botez“, El utilizează totuși trei expresii, prin care definește teologic botezul creștin, ca Sfântă Taină: „nașterea de sus“ (v. 3 și 7); „nașterea din apă și din Duh“ (v. 5-6) și „născut din Duhul“ (v.8)²⁶. O excelentă paralelă a acestui text, o avem în *Tit 3, 5*: „nașterea din nou.“

c). *Ioan 4, 10, 13-14*: „Iisus a răspuns și i-a zis: Dacă ai fi știut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel ce-ți zice: Dă-mi să beau, tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat *apă vie* [...]. Oricine bea din apa aceasta va înseta iarăși; Dar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da Eu, nu va mai înseta în veac, căci *apa pe care i-o voi da Eu se va face în el izvor de apă curgătoare spre viața veșnică*.”

- *Ioan 7, 38-39*: „Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, *râuri de apă vie vor curge din pântecele lui*. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El. Căci încă nu era dat Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preamărit.”

Expresia „apa vie” din primul text (*4,10,13-14*), poate fi interpretată în două sensuri: într-un sens mai restrâns, ea semnifică apa sfințită a Botezului, cu proprietăți similare apei vindecătoare de la Vitezda (*Ioan 5, 4*), iar în sens mai extins, reprezintă credința vie și viața nouă a celor botezați.

Din cel de-al doilea text (*7, 38-39*), rezultă că după „preamărirea” lui Iisus, prin Jertfa, Învierea și Înălțarea Sa cu trupul la cer, cea dintâi lucrare a Duhului Sfânt – la venirea sa în lume – va fi tocmai aceea de „a Se da” pe Sine, spre întemeierea Bisericii și spre sfințirea celor ce se vor boteza, precum și spre învrednicirea lor de a putea primi progresiv și celelalte Sfinte Taine. Credinciosul botezat devine astfel un izvor duhovnicesc din care se vor revărsa „râuri de apă vie”, ca expresie a darurilor Duhului Sfânt, care „vor începe a rodi” atât în viața lui cât și în viața întregii comunități (*Fapte 2, 17-18*; cf. *Iezechiel 47, 1-12*; *Galateni 5, 22-23*). De aceea botezul premerge celorlalte Sfinte Taine.²⁶

d). *Ioan 10, 9*: „Eu sunt *ușa*. De va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra și va ieși și pașune va afla.”

După Cincizecime, timp de aproximativ 2-3 decenii, Botezul se făcea numai în numele lui Iisus Hristos, tocmai în temeiul celor rostite aici de Domnul.

e). *Ioan 13, 10*: „Iisus i-a zis: Cel ce a făcut baie n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele, căci este curat tot. Și voi sunteți curați, însă nu toți.”

Pentru a doua oară, acum, Iisus le comunică Apostolilor Săi că, deși numele lor sunt scrise deja în cer, în „cartea vieții” (*Luca 10, 20*), asupra lor lucrează neîncetat harul curățitor al Duhului Sfânt, însă tot pentru a doua oară le atrage atenția și că Apostolia cu care au fost ei investiți, nu poate anula posibilitatea căderii din ea, așa cum se va întâmpla cu Iuda vânzătorul, care, deși era avertizat în acest sens (*Ioan 6, 70*), va cuteza totuși să se împărtășească cu nevreținie și satana va intra în el, iar el va ieși și se va pierde „în noapte” pentru totdeauna (*Ioan 13, 27, 30*).

CAP. II BOTEZUL ÎN FAPTELE SFINȚILOR APOSTOLI

a). *Fapte 1, 5, 8*: „Că Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile [...]. Ci veți lua putere venind Duhul Sfânt peste voi, și Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginea pământului.”

În antiteză cu botezul lui Ioan, aici este anunțată Pogorârea iminentă a Duhului Sfânt sub o formă intensivă, maximă, a unui Botez special, universal. Anunțul este făcut de însuși Hristos Domnul. „Botezul cu Duhul Sfânt” va fi într-adevăr un eveniment universal și va fi sursa harică a tuturor Tainelor Bisericii, iar cei dintâi botezați cu „puterea Duhului Sfânt”, sau cu „putere de sus” (*Luca 24, 49*), sunt chiar Sfinții Apostoli, care, împreună cu obștea celor peste trei mii de suflete încreștinate în ziua Cincizecimii, au constituit cea dintâi Biserică din istorie, Biserica din Ierusalim.

Acest „Botez” cereșc al Sfinților Apostoli și concomitentă dobândire, de către ei, a tuturor harismelor, printr-o veritabilă „umplere” a lor cu Duh Sfânt, constituie tema textului următor:

b). *Fapte 2, 1-4*: „Și din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, și a umplut toată casa unde ședea ei. Și s-au arătat, împărțite, limbi ca de foc și au șezut pe fiecare dintre ei. Și s-au umplut toți de Duhul Sfânt și au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea Duhul a grăi.”

Chiar dacă de la bun început, din motive de spațiu, ne-am propus să dăm tuturor textelor noutestamentare selecționate în prezenta lucrare ca argumente pentru oficierea Sfintelor Taine și Ierurgii bisericesti, doar scurte explicații și, după caz, minimale comentarii, textul de mai sus și evenimentul de importanță absolută în istoria Bisericii, pe care-l evocă – Pogorârea Duhului Sfânt – ne obligă să facem excepție de la regulă și să-i acordăm ceva mai multă atenție.

Așadar, în Vechiul Testament, porunca lui Dumnezeu (*Ieșirea 34, 22; Deuteronomul 16, 10*) era ca atunci când se împlinesc 50 de zile de la Paști, socotite din ziua a doua de Paști, de la aducerea spre jertfă, ca dar legănat, a

unui snop de orz la locașul sfânt (*Leviticul 23, 15*), să se țină o sărbătoare de mulțumire pentru încheierea secerișului și strângerea recoltei, numită „Sărbătoarea secerișului” (cf. *Ieșirea 14, 22*), „Ziua pârgilor” (*Numerii 28, 26*), sau, cel mai ades „Sărbătoarea săptămânilor”, care s-a numit ulterior, mai simplu, „Cincizecime.”

Celebrarea acestei sărbători se făcea prin repaus sabatic și „adunare sfântă”. Fiind corelată cu Paștile, în tradiția iudaică, Cincizecimea se mai numea și „Încheierea Paștilor”, iar după specificul jertfelor „Sărbătoarea primițiilor” sau a „prinoaselor”. Atât începutul secerișului (marcat prin aducerea ca jertfă a snopului de orz, în a doua zi de Paști), cât și sfârșitul acestei campanii (când se jertfeau cel puțin două pâini dospite, coapte din grâul cel nou), constituiau două momente de maximă bucurie obștească, închinare lui Dumnezeu.²⁷

Dar Sărbătoarea Cincizecimii mai avea și un nume teologic: „Timpul primirii învățaturii noastre”, ca o comemorare a primirii Legii pe Muntele Sinai.²⁸

Cincizecimea iudaică a prefigurat Cincizecimea creștină – ziua Pogorării Duhului Sfânt – când Dumnezeu a dat omenirii Legea Nouă a „închinării în duh și în adevăr”, scrisă „cu Duhul Dumnezeului Celui viu” în inimi și nu pe piatră (cf. *II Corinteni 3, 3*).

Cincizecimea creștină, ca și cea a Vechiului Testament, este în strânsă legătură cu Sfintele Paști; de fapt, toate sărbătorile creștine au în semnificația lor un pronunțat caracter pascal. Biserica creștină este ea însăși pascală, iar ziua Pogorării Duhului Sfânt (Cincizecimea creștină) este o consecință a Paștilor, pentru că în această zi se împlinesc făgăduințele Mântuitorului Iisus Hristos (*Ioan 14, 16-17; 15, 26; 16, 7, 13*; cf. *Luca 24, 29; Fapte 1, 4-5, 8*), cu privire la venirea în Biserică și în lume a Duhului Sfânt, Călăuzitorul adevărului. Pogorârea Lui, în chip de „limbi ca de foc” peste Sfinții Apostoli (*Fapte 2, 1-4*), marchează încheierea Revelației sinaitice și a tuturor revelațiilor vechitamentare, pentru că acum Dumnezeu S-a făcut cunoscut lumii în chip plener, treimic.²⁹ De acum, lucrarea Duhului Sfânt prin Sfintele Taine și Ierurgii, va călăuzi și va sfinți Biserica în mod neîntrerupt și dinamic, orientând-o spre marea întâlnire a celei de a doua veniri a lui Hristos, spre Parusie. Datorită permanentei prezențe în Biserică a Duhului Sfânt, de acum înainte, Cincizecimea va fi „un praznic neîncetat [...], căci dacă Duhul n-ar fi mereu de față, Biserica nici n-ar exista”, afirma, la timpul său, Sfântul Ioan Gură de Aur.³⁰

Harisma glosolaliei, dobândită de Sfinții Apostoli concomitent cu pogorârea „limbilor ca de foc” asupra lor, spre a-L face cunoscut pe Dumnezeul Cel astfel revelat, tuturor neamurilor, a rodit chiar din prima zi, dar nu o recoltă de grâne, ca în Cincizecimea Vechiului Testament, ci una de suflete încreștinate prin Taina Sfântului Botez (cca 3.000), constiind astfel cea dintâi comunitate

(Biserică) creștină din Ierusalim și din istorie (*Fapte 2, 41*). Aceasta va fi nucleul Bisericii de mai târziu.

Duhul Sfânt a dezlegat, atunci, limbile Apostolilor, dar a luminat și mintea tuturor neamurilor reprezentate la acest eveniment, prin cei veniți din afara Țării Sfinte (*Fapte 2, 9-12*), spre unitatea și comuniunea în credință și în dobândirea mântuirii (cf. *Ioan 17, 21; Fapte 4, 32*), ca o replică pozitivă la dramatica împrăștiere de odinioară de la turnul Babel (în ebr: „bilbal”= „a (se) bâlbâi”).

Cu aceste conotații, Cincizecimea creștină este amintită și în Constituțiile Apostolice,³¹ în lista cu sărbătorile în care sclavii erau scutiți de muncile obișnuite. Despre ea mai scriau: Sfântul Irineu, Tertulian, Origen ș.a.,³² iar Eusebiu de Cezareea o descrie ca sărbătoare comună cu Înălțarea Domnului și ne informează că, în timpul prăznuirii Cincizecimii anului 337, a trecut la cele veșnice Sfântul Împărat Constantin cel Mare.³³

Nu numai ca vechime, ci și ca importanță, Cincizecimea este a doua sărbătoare după Paști. În timpul slujbelor de priveghere din ajunul Cincizecimii, Biserica primară oficia botezul catehumenilor, urmat de Sfânta Euharistie, credincioșii fiind opriți de a îngenunchea la slujbe.³⁴ De asemenea, în timpul acestui praznic, erau interzise prin lege jocurile din amfiteatre și toate spectacolele publice.³⁵

Din Vechiul Testament și până astăzi, s-a păstrat obiceiul ca de Cincizecime, locașul de cult să fie pavozat cu flori, verdeață, ramuri cu frunze de nuc, sau tei înflorit și să se aducă spre sfințire fructe în pârgă și spice de grâu, care se împart apoi credincioșilor sau, pe alocuri, să se facă procesiuni la câmp pentru binecuvântarea recoltelor.

Numele de „Rusalii”³⁶ dat Cincizecimii amintește de sărbătoarea romană a rozelor (Rosalia), iar prezența trandafirilor în biserici, simbolizează limbile de foc ale Duhului Sfânt, așa încât întreaga natură participă la bucuria acestei sărbători (*Romani 8, 20-22*). Dacă Biserica primară îl prăznuia de obicei în Lunea Rusaliilor numai pe Dumnezeu Duhul Sfânt,³⁷ astăzi, în virtutea caracterului revelațional al Cincizecimii, ziua de luni a devenit ziua prăznuirii Sfintei Treimi.

c). *Fapte 2, 38-39, 41, 47b*: „Iar Petru a zis către ei: Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre și veți primi darul Duhului Sfânt. Căci vouă vă este dată făgăduința și copiilor voștri și tuturor celor de departe, pe oricâți îi va chema Domnul Dumnezeu nostru [...]. Deci cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat; și în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete [...]. Iar Domnul sporea zilnic obștea celor care se mântuiau.”

În cateheza baptismală a Sfântului Apostol Petru, din finalul căreia am citat mai sus (v. 38-39), sunt menționate de fapt trei Sfinte Taine: *Spovedania* („pocăiți-vă”), *Botezul*, inclusiv al pruncilor („să se boteze fiecare dintre voi”) și *Mirungerea* („și veți primi darul [pecetea] Duhului Sfânt”). Pe lângă precizarea

efectului juridic al Botezului („iertarea păcatelor voastre”), în v. 39 este accentuată necesitatea botezării pruncilor („căci vouă vă este dată făgăduința și copiilor voștri”). Expresia „s-au adăugat” (v. 41) ilustrează un adevăr dogmatic esențial, pe care îl va aborda ulterior și Sfântul Apostol Pavel în *Efesenii 2, 20*: „Zidiți fiind pe temelia Apostolilor și a Proorocilor, Piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos”, ceea ce înseamnă că structura Bisericii are la bază pe Hristos, apoi pe Apostoli și Prooroci, iar pe această „temelie” solidă, se înalță sau „se adaugă” mereu prin Botez, numărul sau „obștea celor care se mântuiau” (v.47) și care, încă din prima ei zi de existență a trecut de trei mii de suflete.

d). *Fapte 4, 4*: „Iar mulți din cei ce auziseră cuvântul au crezut și numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii.”

e) *Fapte 6, 1, 7*: „În zilele acelea, înmulțindu-se ucenicii [...], cuvântul lui Dumnezeu creștea și se înmulțea foarte numărul ucenicilor în Ierusalim și mulțime de preoți se supuneau credinței.”

Din ambele texte rezultă sporirea vertiginoasă a numărului de credincioși botezați în Biserica veacului apostolic. Prin expresia „cuvântul lui Dumnezeu creștea”, înțelegem o amplificare fără precedent, după Cincizecime, a propovăduirii Evangheliei, efectul fiind pe măsură. Numărul de aproximativ cinci mii, al bărbaților credincioși (4, 4), nu include femeile și copiii, care de obicei, în mentalitatea vremii, nu erau menționați în statistici și genealogii. Ei sunt totuși menționați, alteori, ca fiind prezenți pe lângă credincioșii bărbați și încă în număr mult mai mare decât aceștia.³⁸ În ce privește „mulțimea de preoți” care „se supuneau credinței”, aceștia erau desigur foști preoți mozaici³⁹ trecuți (prin Botez) la creștinism (cf. *Matei 5, 17; Evrei 7, 11-12*), așa cum a fost și cazul levitului Barnaba (*Fapte 4, 36*).

f). *Fapte 8, 12, 14-17*: „Iar când au crezut lui Filip (samarinenii, n.n.), care le propovăduia despre Împărăția lui Dumnezeu și despre numele lui Iisus Hristos, bărbați și femei se botezau [...]. Iar Apostolii din Ierusalim, auzind că Samaria a primit cuvântul lui Dumnezeu, au trimis la ei pe Petru și pe Ioan, care, coborând, s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt [...]. Căci erau numai botezați în numele Domnului Iisus.”

Aici ni se relatează despre Diaconul Filip, aflat în plină acțiune de încreștinare a Samariei. Botezul săvârșit de el era perfect valabil, dar Filip nu putea (ca diacon) să officieze și celelalte Sfinte Taine. Pentru Mirungere, sunt delegați din partea Bisericii Ierusalimitene Sfinții Apostoli Petru și Ioan (v. 14-17). Deci, în veacul apostolic, deodată cu Botezul se mai officia „prin rugăciune” (v. 15) și prin „punerea mâinilor” (v. 17) și Taina Mirungerii. Observăm apoi că în Biserica primară, exceptând Botezul, diaconii (ca și astăzi), nu aveau calitatea de a officia singuri celelalte Sfinte Taine.

g). *Fapte 8, 35-38*: „Iar Filip, deschizând gura sa și începând de la Scriptura aceasta (*Isaia 53, 7-8 n.n.*), i-a binevestit pe Iisus. Și, pe când mergeau pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat? Filip a zis: Dacă crezi din toată inima, este cu puțință. Și el, răspunzând, a zis: Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Și a poruncit să stea carul; și s-au coborât amândoi în apă, și Filip și famenul, și l-a botezat.”

Din textul prezentat mai sus, reținem că încă din epoca apostolică, Sfânta Taină a Botezului, era structurată liturgic, pe trei momente: o cateheză baptismală (v. 35); o foarte concisă mărturisire de credință (în cazul adulților, cf. v. 37) și Botezul propriu-zis, care se săvârșea *numai* „în numele lui Iisus Hristos” (*Fapte 2, 38; 8, 16; 10, 48*), sau „în numele Domnului Iisus” (*Fapte 19, 6*). Atunci, cum de în *Matei 28, 19* apare deja formula trinitară „clasică” a Botezului: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh?” În opinia unor teologi bibliști contemporani,⁴⁰ textul mateean conține o formulă mult prea elaborată din punct de vedere dogmatic pentru data scrierii Evangheliei I (anii 63-65) și, cum dogma Sfintei Treimi s-a cristalizat abia în secolul al IV-lea (în cadrul Sinoadelor I și II Ecumenice), în *Matei 28, 19* am avea de fapt o interpolare târzie, datând tocmai din această perioadă.⁴¹ Dar argumentul nu convinge! Și iată de ce: textul paulin din *II Corinteni 13, 13*: „Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!”, datând din anii 56-57, deci anterior Evangheliei după Matei, are exact același conținut dogmatic trinitar ca și textul mateean. Așadar, explicația este cu totul alta și ne-o oferă un erudit cercetător biblist român, mult mai „contemporan” decât ceilalți: Formula de botez trinitară (*Matei 28, 19*) probabil că se utiliza în „comunitatea mateeană” în momentul compunerii Evangheliei I, înlocuind un obicei mai timpuriu de a boteza „în numele lui Iisus” (*Fapte 2, 38; 8, 16*).⁴² Deci nu e vorba de interpolări târzii, ci doar de o simplă și firească evoluție în formula Botezului creștin. Atât și nimic mai mult în această chestiune!

h). *Fapte 9, 18*: „Și îndată au căzut de pe ochii lui (Saul din Tars n.n.) ca niște solzi; și a văzut iarăși și, sculându-se, a fost botezat.”

După dramatica întâlnire cu Hristos pe drumul Damascului (*Fapte 9, 3-9*), temutul prigonitor al creștinilor, Saul din Tars, este botezat în acest oraș de ucenicul Anania, omul lui Dumnezeu (v. 18). Însă, înainte de a primi Botezul, este supus unui „tratament” duhovnicesc special (*Fapte 9, 17*): este vizitat de Anania și prin „punerea mâinilor” acestuia, este iertat și vindecat de orbire în numele „Domnului Iisus”, apoi astfel reabilitat, primește pe loc și Botezul apostolic al Cincizecimii „umplându-se de Duhul Sfânt”. De acum a devenit „vasul ales al lui Hristos” și trimisul Lui „înaintea neamurilor și a regilor și a fiilor lui Israel” (*9, 15*).

i). *Fapte 9, 31*: „[...] Biserica avea pace, zidindu-se [...] și se înmulțea întru mângâierea Duhului Sfânt”. Scurta perioadă de liniște de după moartea martirică a Sf. Arhidiacon Ștefan și cea de după persecuția declanșată de Saul din Tars (*Fapte 8, 3*), era de bun augur pentru tânăra comunitate creștină din Israel, ai cărei membri se înmulțeau acum nestingheriți, prin Taina Sfântului Botez, „zidindu-se [...] întru mângâierea Duhului Sfânt”, prin Taina Mirungerii.

j). *Fapte 9, 35, 42*: „[...] și l-au văzut toți cei ce locuiau în Lida și în Saron, care s-au și întors la Domnul [...] / și mulți au crezut în Domnul.”

Textele reproduse fragmentar mai sus, exprimă efectul, sau reacția publicului larg, la cele două minuni săvârșite de Hristos Domnul, prin rugăciunile Sfântului Apostol Petru: vindecarea paralticului Enéa din Lida, care de opt ani zăcea în pat (v.34) și învierea credincioasei Tavita (în gr. „Dorkas”= „Căprioara”) din Iope (v. 40-41). Ambele evenimente au produs botezări în masă atât în Lida cât și în Iope.

h). *Fapte 10-11*: - sintetizând, am putea exprima cuprinsul acestor două capitole, printr-un simplu enunț: *primirea celor dintâi păgâni la Hristos*. La prima vedere și mai ales, la o distanță mai mult decât bimilenară, totul pare foarte simplu, dar sigur că realitatea nu era chiar așa.

Atotștiutorul și Atotputernicul Dumnezeu este Cel ce „a lucrat” aici dumnezeiește! El l-a ales și l-a pregătit pe Corneliu sutașul dimpreună cu „toată casa lui”, spre a fi receptiv la evanghelizarea (cateheza baptismală) pe care urma să i-o facă Sfântul Apostol Petru (*Fapte 10, 1-8*).

Tot El, Domnul, l-a „catehizat” în mod minunat, printr-o vedenie cerească și pe Petru (*Fapte 10, 10-16*), determinându-l să înțeleagă și să împlinească fără șovăire misiunea istorică ce i s-a încredințat și să fie convins că lui, acum, „Dumnezeu i-a arătat ca pe niciun om să nu-l numească spurcat sau necurat” (10, 28). Drept pentru care, tocmai cu această convingere își începe el cuvântarea (cateheza) baptismală: „Cu adevărat cunosc că Domnul nu este părtinitor, ci, în orice neam, celui ce se teme de El și face dreptate, bineplăcut îi este cuvântul pe care El l-a trimis fiilor lui Israel, binevestind pacea prin Iisus Hristos. Acesta este Domn al tuturor!” (10, 34-36).

Și pentru ca importanța și valoarea acestei dumnezeiești lucrări să nu fie pusă la îndoială câtuși de puțin, vreodată, de cineva dintre cei de atunci, sau dintre cei de mai târziu, Dumnezeu a mai făcut o minune: „în timp ce Petru încă grăia [...], Duhul cel Sfânt a căzut peste toți cei ce ascultau cuvântul” (10, 44). Adică peste Corneliu, familia lui (inclusiv copiii), „rudeniile sale și prietenii cei mai de aproape” (10, 24). Iată cum, prin voia și lucrarea lui Dumnezeu, de data aceasta „pecetea harului Duhului Sfânt” (Taina Mirungerii), a luat-o înaintea Botezului, risipind îndoielile și uimirea tuturor (10, 45), „căci îi auzeau pe ei vorbind în limbi și mărind pe Dumnezeu” (10, 46). Cu toții trăiau acum cu

înfiorare sfântă, atmosfera de la Cincizecime, fapt care l-a determinat pe Sfântul Apostol Petru să decidă ferm: „Poate, oare, cineva să oprească apa, ca să nu fie botezați aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi ? Și a poruncit ca *aceștia să fie botezați* în numele lui Iisus Hristos” (10, 47-48). Cui însă a poruncit Sfântul Apostol Petru să-l boteze pe sutașul Corneliu și pe toți cei de față ? În *Fapte 10, 23* ni se spune că el a plecat la Cezareea însoțit de „câțiva din frații cei din Iope”, iar din *Fapte 11, 12*, rezultă că aceștia erau „șase frați”. Cel puțin unul dintre ei trebuie să fi fost preot și, după ce l-a botezat pe Corneliu cu „toată casa sa”, acesta și probabil că împreună cu el și alții dintre cei veniți din Iope, vor fi rămas în Cezareea pentru a continua procesul de încreștinare și de organizare a Bisericii de aici, potrivit procedurilor misionare de atunci ale Bisericii (cf. *Fapte 14, 23*). De fapt, însuși Apostolul Petru „a rămas la ei câteva zile” (10, 48b).

În *cap. 11* ni se relatează despre reacțiile negative provocate între „credincioșii tăiați împrejur” de vestea „că și păgânii au primit cuvântul lui Dumnezeu” (v. 1-2), despre cum au fost ei lămuriți de Petru că „și păgânilor le-a dat Dumnezeu pocăința spre viață” (v. 18), despre anonimii misionari voluntari și succesele lor în încreștinarea (scill. „botezarea”) iudeilor din Fenicia, Cipru și Antiohia (v. 19-21), despre delegarea din partea Bisericii din Ierusalim, a lui Barnaba, spre a organiza Biserica din Antiohia și botezările în masă, săvârșite cu binecuvântarea lui aici (v. 22-24), despre chemarea, de către Barnaba, a lui Saul din Tars pentru continuarea și desăvârșirea, vreme de un an întreg, a misiunii de consolidare a Bisericii antiohiene. *Versetul 26* încheie acest capitol comunicându-ne două noutăți deosebite: existența, aici, a unei biserici, ca locaș de închinare și faptul că „în Antiohia, întâia oară, ucenicii s-au numit creștini”.

1). *Fapte 12, 24*: „Iar cuvântul lui Dumnezeu creștea și se înmulțea”.

În limbajul biblic (cel) de după Cincizecime, a devenit tradițională echivalența valorică și etimologică între „cuvântul lui Dumnezeu” și noțiunea de „Biserică” și între „creșterea” și „înmulțirea” „cuvântului” și vertiginoasa sporire numerică a credincioșilor botezați și „pecetluiți” prin Taina Sfântului Mir. Din context (v. 23), rezultă că această stare de bine și de prosperitate a Bisericii se datorează și noii perioade de liniște și pace, de după moartea regelui Irod Agripa I, care declanșase o aprigă prigoană împotriva creștinilor „și a ucis cu sabia pe Iacov (prin anul 44 n.n.), fratele lui Ioan. Și crezând că este pe placul Iudeilor, a mai luat și pe Petru” (*Fapte 12, 1-3*).

m). *Fapte 13, 12*: „Atunci proconsulul, văzând ce s-a făcut, a crezut, mirându-se foarte de învătătura Domnului”.

Este vorba aici despre pronconsulul insulei Cipru, „Sergiu Paulus, bărbat înțelept” (v. 7), care după o serie de ezitări „a crezut”, adică a primit Botezul. Din considerație față de acesta și în virtutea tactului său pastoral caracteristic și inegalabil, Saul se botează din nou, din *Saul în Paulus* (Pavel), asemenea

demnitarului roman proaspăt încreștinat, bine știind că exemplul acestuia va fi urmat de mulți alți locuitori ai Ciprului.

n). *Fapte 13, 48-49*: „Iar neamurile pământului, auzind, se bucurau și măreau cuvântul lui Dumnezeu și câți erau rânduiți spre viață veșnică au crezut; Iar cuvântul Domnului se răspândea prin tot ținutul”.

Expresiile subliniate de mai sus, sunt - așa cum deja știm - tipice pentru limbajul liturgic al Bisericii apostolice, reprezentând concomitent și cauza (însușirea credinței prin receptarea mesajului evanghelic) și efectul (Botezul în Hristos) extinderii creștinismului în lumea greco-romană.

o). *Fapte 14, 21*: „Și binevestind cetății aceleia și făcând ucenici mulți, s-au înapoiat la Listra, la Iconiu și la Antiohia”.

Din context (v. 20), știm că Sfinții Apostoli Pavel și Barnaba s-au mutat cu propovăduirea din cetatea Listra în Derbe (sudul Asiei Mici), unde au avut un succes misionar deosebit „făcând ucenici mulți”, adică încreștinând prin Botez foarte multe suflete.

p). *Fapte 14, 27*: „Și venind (în Antiohia n.n.) și adunând Biserica, au vestit câte a făcut Dumnezeu cu ei și că a deschis păgânilor ușa credinței”.

Sfinții Pavel și Barnaba și-au încheiat prima călătorie misionară, întorcându-se la Antiohia, al doilea centru de pregătire intensivă a misiunilor creștine, după Ierusalim (*Fapte 13, 1*). Întrucât, prin voința și lucrarea Duhului Sfânt, Biserica din Antiohia îi mandatase pentru această misiune (*Fapte 13, 1-4*), cei doi Apostoli s-au întors să raporteze detaliat și despre îndeplinirea cu succes a mandatului încredințat, dar și despre faptul că „Dumnezeu a deschis păgânilor ușa credinței”, adică accesul în Biserică prin Taina Sfântului Botez.

q). *Fapte 15, 1, 5*: „Și unii, coborându-se din Iudeea [...], din eresul fariseilor, care trecuseră la credință, s-au ridicat zicând că trebuie să-i taie împrejur și să le poruncească a păzi Legea lui Moise”.

Unii dintre fariseii încreștinați, refuzau să fie catehizați de misionarii creștini, pe motiv că aceștia le sunt inferiori din punct de vedere intelectual, rămânând astfel, ei înșiși, cu grave lacune despre semnificațiile și universalismul Tainei Botezului. De aceea pretindeau păgânilor, ca înainte de a se boteza, să treacă prin etapele prozelitismului iudaic, inclusiv prin circumciziune, ceea ce era o aberație. Aceștia sunt viitorii „iudaizanți”, făcători de tulburări și sminteli, în special pe traseele misiunilor pauline, fiind dușmanii de moarte ai Sfântului Apostol Pavel și ai Evangheliei lui Hristos.

r). *Fapte 15, 6-29*: - întrunirea Sinodului Apostolic din Ierusalim (anul 49) are drept scop tocmai liberul acces al neamurilor la Botezul creștin, fără discriminări etnice, sociale, de sex sau de vârstă, doar cu observarea unor minime prescripții. Iată circulara emisă în acest sens de Sinod: „Apostolii și preoții și frații, fraților dintre neamuri, care sunt în Antiohia și în Siria și în Cilicia, salutare!

Deoarece am auzit că unii dintre noi, fără să fi avut porunca noastră, venind, v-au tulburat cu vorbele lor și au răvășit sufletele voastre, zicând că trebuie să vă tăiați împrejur și să păziți legea, noi am găsit de cuviință, adunați într-un gând, ca să trimitem la voi bărbați aleși, împreună cu iubiții noștri Barnaba și Pavel, oameni care și-au pus viața lor pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos. Drept aceea, am trimis pe Iuda și pe Sila, care vă vor vesti și ei, cu cuvântul, aceleași lucruri.

Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă, să nu vi se pună nicio greutate în plus în afară de cele ce sunt necesare: să vă feriți de cele jertfite idolilor și de sânge și de (animale) sugrumate și de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veți face. Fiți sănătoși!” (*Fapte 15, 23-29*)

s). *Fapte 16, 5, 15 și 31-34*: „Deci Bisericile se întăreau în credință și sporeau cu numărul în fiecare zi” (v. 5).

În calitate de delegați ai Sinodului Apostolic din Ierusalim (*Fapte 15, 6-29*), Sfinții Pavel și Sila pornesc în cea de-a doua călătorie misionară, vizitând mai întâi comunitățile creștine întemeiate în prima călătorie și constatând că Botezul creștin era de fapt sursa harică de „întărire” și „sporire” numerică a acestora.

În v. 15, și respectiv 31-34, ni se relatează despre primele succese misionare pauline în Europa: botezarea Lidiei din Filipi „cu toată casa ei” (v. 15), precum și a temnicerului din această cetate, dimpreună cu „toți ai lui”, fără nici o amânare, „în acel ceas al nopții [...], îndată”, după care „a pus masa și s-a veselit cu toată casa, crezând în Dumnezeu” (v. 31-34).

Greu de crezut că mai ales în acest al doilea caz, l-ar fi putut determina cineva pe acest om, să nu-și boteze și copiii! Din relatarea ambelor cazuri, răzbat reverberațiile pline de emoție și de înălțare sfântă, pe care le-am întâlnit și în botezarea „casei” sutașului Corneliu (*Fapte 10*).

ș). *Fapte 17, 4*: „Și unii dintre ei au crezut și au trecut de partea lui Pavel și a lui Sila, și mare mulțime de Elini închinători la Dumnezeu și dintre femeile de frunte nu puține”.

-17, 12: „Au crezut mulți dintre ei și dintre femeile de cinste ale Elinilor, și dintre bărbați nu puțini”.

Deși era superior din toate punctele de vedere religiilor politeiste, totuși iudaismul își găsea mai greu adepți printre bărbații din țările europene, din cauza unei repulsii firești față de circumciziune, ponderea mai mare între prozeliți având-o femeile (cf. *Fapte 16, 13*). Din această cauză, majoritatea adepților la iudaism, după ce treceau de fazele succesive de „ascultători” și „temători de Dumnezeu” (impuse de rânduielile specifice prozeliților), preferau să se oprească la etapa de „închinători de Dumnezeu”, amânând cât mai mult posibil circumciziunea.

Nu același lucru se întâmplă însă cu Botezul creștin, care, garantând accesul la mântuire nu impunea nici o restricție, decât consecvență în sinceritatea mărturisirii de credință.

Cele două texte de mai sus ilustrează preferințele opționale crescânde pentru creștinism, ale tot mai multor bărbați și femei din Tesalonic (v. 4) și din Bereea (v. 12), spre exasperarea iudaizanților.

t). *Fapte 17, 34*: „Iar unii bărbați, alipindu-se de el, au crezut, între care și Dionisie Areopagitul și o femeie cu numele Damaris și alții împreună cu ei”.

Aparentul insucces al Sfântului Apostol Pavel în Areopagul Atenei, s-a dovedit a fi totuși un mare succes, pentru că, așa cum rezultă din textul de mai sus, cuvântarea sa n-a rămas fără ecou, ci, printre cei care „au crezut” = și „s-au botezat”, după ce se „alipiseră de el”, se numără marele teolog patristic Dionisie Areopagitul, ucenica Damaris, precum „și alții împreună cu ei”.⁴³

ț). *Fapte 18, 8, 11*: „Dar Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa și, mulți dintre Corinteni, auzind, credeau și se botezeau [...]. Și (Sf. Pavel n.n.) a stat în Corint un an și șase luni, învățând între ei cuvântul lui Dumnezeu”.

Asemenea lui Corneliu sutașul (*Fapte 10*), Lidiei și temnicerului din Filipi (*Fapte 16, 15, 31-34*), spre uimirea tuturor celor din Corint, însuși Crispus sinagogarhul, „a crezut în Domnul” (adică s-a botezat) împreună cu toată casa sa”. Desigur că faptul „a șocat” întreaga comunitate iudaică de aici, iar efectul nu s-a lăsat așteptat: „și mulți dintre Corinteni, auzind, credeau și se botezau” (v. 8). Fenomenul încreștinării diasporei iudaice din Corint, după pilda lui Crispus, luase o asemenea amploare⁴⁴, încât Sfântul Apostol Pavel era destul de îngrijorat din cauza eventualelor reacții violente a iudeilor de aici. Tocmai de aceea, Însuși Domnul Iisus i s-a adresat noaptea, în vedenie: „Nu te teme, ci vorbește și nu tăcea, pentru că Eu sunt cu tine și nimeni nu va pune mâna pe tine, ca să-ți faci rău. Căci am mult popor în cetatea aceasta.” (*Fapte 18, 10*).

u). *Fapte 19, 5-6*: „Și auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus. Și punându-și Pavel mâinile peste ei, Duhul Sfânt a venit asupra lor și vorbeau în limbi și prooroceau”.

Pe lângă faptul, extrem de vizibil, al superiorității indiscutabile a Botezului creștin, față de cel al lui Ioan, mai observăm aici și asocierea inseparabilă dintre Taina Sfântului Botez și a Mirungerii. De aceea ele au rămas nedespărțite până astăzi.

v). *Fapte 20, 9-12*: „Dar un tânăr cu numele Eutihie, șezând pe fereastră, pe când Pavel ținea lungul său cuvânt, a adormit adânc și, doborât de somn, a căzut jos de la catul al treilea, și l-au ridicat mort. Iar Pavel, coborându-se s-a aplecat peste el și, luându-l în brațe, a zis: Nu vă tulburați, căci sufletul lui este în el [...]. Iar pe tânăr l-au adus viu și foarte mult s-au mângâiat”.

Tânărul în cauză făcea parte din comunitatea creștină din Troa (v. 5-6) și, din moment ce participa la „frângerea pâinii” (Sf. Liturghie), era încreștinat, iar dacă Sfântul Pavel l-a putut „lua în brațe” (v. 10), înseamnă că era de fapt un copilandru și că, desigur, fusese botezat din pruncie.

x). *Fapte 21, 5*: „Și când am împlinit zilele, ieșind, am plecat, petrecându-ne toți, împreună cu femei și cu copii, până afară din cetate și, plecând genunchii pe țărni, ne-am rugat”.

După un popas de șapte zile la creștinii din Tir, în drumul său spre Ierusalim, Sfântul Apostol Pavel este petrecut până la corabie de către întreaga comunitate de aici, fiind prezenți până și copiii. Faptul că „toți”, adică și copiii, au îngenunchiat și s-au rugat pe țărni pentru Apostolul care pleca, înseamnă că acei copii care știau deja să se roage, primiseră Botezul încă de când erau prunci.

y). *Fapte 21, 8-9*: „Iar a doua zi, ieșind, am venit la Cezareea. Și intrând în casa lui Filip binevestitorul, care era dintre cei șapte diaconi, am rămas la el. Și acesta avea patru fiice, fecioare, care prooroceau”.

Tocmai Filip „binevestitorul”, care îi încreștinase pe samarineni (*Fapte 8, 5-13*) și îl botezase și pe dregătorul reginei Candachia a Etiopiei (*Fapte 8, 26-40*), în niciun caz nu și-ar fi lăsat fetițele nebotezate! Dovada: ele „prooroceau” datorită harului Duhului Sfânt din Taina Mirungerii, primită deodată cu Botezul (cf. *Fapte 19, 6*).

z). *Fapte 26, 17-18*: „Alegându-te pe tine din popor și din neamurile la care te trimit, să le deschizi ochii, ca să se întoarcă de la întuneric la lumină [...], ca să ia iertarea păcatelor și parte cu cei ce s-au sfințit, prin credința în Mine”.

Textul de mai sus face parte din categoria de texte, numite „agrafe” ale Noului Testament.⁴⁵ Aici avem un fragment din chemarea lui Saul la apostolat, de către Domnul Iisus Hristos. Prin expresia „cei ce s-au sfințit” înțelegem atât pe cei deja botezați la acea dată în numele lui Iisus, cât și pe cei ce se vor boteza, ca urmare misiunii încredințată viitorului Apostol Pavel, de a deschide și pentru păgâni „porțile harului” (Sfintele Taine) spre credința și mântuirea în Hristos.

NOTE BIBLIOGRAFICE

1. Mitropolit Nicolae Corneanu, *Quo vadis ? Studii note și comentarii teologice*, Timișoara, 1990, p. 302;
2. Mitropolit Jean Zizioulas, *L'être ecclésial*, Genève, 1981, p. 113;
3. Mitropolit Nicolae Corneanu, *o.c.*;
4. André Aubry, *Faut-il né-baptiser ?*, în „Nouvelle revue théologique”, Tournai – Paris, t. LXXXIX, nr. 2, februarie 1967, p. 183 – 201;

5. Lukas Vischer, *Foi et Constitution. Textes et documents*, Neuchâtel, 1968, p. 55;
6. *Ibidem*, p. 99;
7. W.A. Visser't Hooft, *Nouvelle – Delhi 1961 – Conseil oecuménique des Eglises*, Neuchâtel, 1962, p. 115; 124;
8. Norman Goodall, *Rapport d'Uppsala 1968*, Geneva, 1969, p.92;
9. A. Vacant, *Baptême*, art. în „Dictionnaire de la Bible”, t. I, 2, Paris, 1926, col. 1433;
10. Alte detalii conotative, la M.E. Boismard, *Quatre hymnes baptismales dans la Première Epître de Saint Pierre*, în col. „Lectio Divina”, 30, Paris, 1983, p.60; 65-66; 111 și 132;
11. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, *Jertfă și Răscumpărare*, Editura Harisma, București, 1991, p. 107 – 115;
12. J.D. Benoit, *Le baptême chrétien au second siècle. La théologie des Pères*, Strasbourg, 1953, p. 242, amplu recențată de Pr. Prof. Dr. Ion Bria, în rev. „Mitropolia Olteniei”, an. IX, nr. 7-8, iulie-august, 1957, p. 568-571;
13. Mitropolit Nicolae Corneanu, *o.c.*, p. 325; Cf. și Pr. Prof. Grigorie T. Marcu, *Botezat-a pruncii Biserica primară ?*, în Rev. „Mitropolia Olteniei”, VIII (1956), nr. 4-5, p. 182;
14. *Ibidem*;
15. A se vedea Pr. Dr. Simion Radu, *Condițiile necesare primirii Tainei Sf. Botez*, precum și *Despre botezul pruncilor și datorია nașilor la Taina Sf. Botez*, în „Telegraful Român”, an. 123, nr. 5-6/ 1 februarie 1975, p. 2 și an. 124, nr. 19-20/15 mai 1976, p. 1, 4.
16. Iisus citează parțial din *Psalmul 8, 2* al lui David. Textul complet își are sensul plener chiar în împrejurarea respectivă: „Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvârșit laudă, pentru vrăjmașii Tăi, ca să amuțești pe vrăjmași și pe răzbunător”. Iar aceștia, într-adevăr au și „amuțit”, rămânând fără replică.
17. Cf. Mitropolit Nicolae Corneanu, *o.c.*, p. 326.
18. *Ibidem*, p. 321
19. Arhim. Iustin Suci, *Ermineutica biblică sau știința interpretării Sfintei Scripturi*, Arad, 1933, p. 22 și 61; A se vedea și Pierre Grelot, *Sens chrétien de l'Ancien Testament*, 2-ème éd., Paris, 1962, p.26; Pr. Asistent Vasile Mihoc, *Sensul tipic al Vechiului Testament după I Corinteni 10, 1-11*, în Rev. „Mitropolia Ardealului”, An. XXI (1976), nr. 4-6, p. 273;
20. Cf. Pr. Lector Dumitru Abrudan, *Creștinismul și Mozaismul în perspectiva dialogului interreligios* (teză de doctorat), în Rev. „Mitropolia Ardealului”, An. XXIV (1979), nr. 1-3, p. 84-85;
21. W.D. Davies, *Reflexions on Judaism and Christianity*, în vol. „L'Evangile hier et aujourd'hui” – Melanges offerts au Prof. Franz J. Leenhardt, Genève,

1968, p. 40; *Christian Origins and Judaism*, London, 1962 și *Paul and Rabbinic Judaism*, London, 1968.

22. J.D. Benoit, *o.c.*, p. 242.

23. Eftimie Zigaben, *Tâlcuire la Evanghelia după Luca*, traducere din greaca veche și note, de Adrian Tănăsescu-Vlas, editura „Sofia-Cartea Ortodoxă”, București, 2006, p. 38;

24. Cf. Prot. Dr. Ioan Bude, *Grația corectă a numelui Mântuitorului lumii*, în Rev. „Altarul Banatului”, nr. 7-9/2005, p. 129 ș.u.; Alte detalii, la Arnaud Puig, *Iisus. Un profil biografic*, trad. din catalană de Dr. Jiana Balacciu-Matei, Editura Meronia, București, 2006, p. 143-144;

25. Oscar Cullmann, *Noul Testament*, trad. rom. de Cristian Preda, în colecția „Ce știi?”, Editura Humanitas, București, 1993, p. 42-43.

26. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – Diac. Prof. Dr. Emilian Cornițescu, *Arheologie Biblică pentru Facultățile de Teologie*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1994, p. 318;

27. *Ibidem*, p. 319;

28. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, *Religia evreilor: Iudaismul*, în Rev. „Mitropolia Ardealului”, An. XXXI (1986), nr. 5, p. 23;

29. Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica generală (cu noțiuni de artă bisericească)*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1985, p. 223;

30. *De S. Pentecoste*, nom. 1, 1.4, *P.G.*, T. XXIII, col. 1220;

31. *Constituțiile Apostolice*, V, 20; VIII, 33, *P.G.*, T. I, col. 737;

32. Pr. Prof. Ene Braniște, *o.c.*, p. 224 (cf. notele: 41-43);

33. *De vita Constantini*, IV, 64, *P.G.*, T. XXIII, col. 1220;

34. Sf. Vasile cel Mare, *Canonul 91*; Sinodul I Ecumenic, *Canonul 20*; Fer. Ieronim. *Dialogus contra Luciferianos*, 9, *P.L.*, T. XXIII, col. 164A;

35. *Codicele Teodosian*, 15, 5;

36. „Rosalia” (de la lat. „rosa, - ae” = trandafir), termen „importat” în lb. română prin coloniștii stabiliți în nordul Dunării prin sec. II-III cf. R. Reli, *Istoria vieții bisericești la români*, I, p. 69-70;

37. Cf. *Sinaxarul* Utreniei din Lunea Rusaliilor: „Întru această zi prăznuim pe Însuși Prea Sfântul și de viață făcătorul și întrutotputernicul Duh, care este unul din Treime Dumnezeu”, în *Penticostarul*, București, 1973, p. 373;

38. A se vedea comparativ relatările mateene despre cele două înmulțiri minunate ale pâinilor și peștilor: în *Matei 14, 21* se precizează că erau „cinci mii de bărbați afară de femei și de copii”, iar în *15, 38* (la a doua minune), că erau „patru mii de bărbați, afară de femei și de copii”.

39. Cf. Prot. Dr. Ioan Bude, *Conotații biblice despre „Jertfa vie” și limbajul imnic-euharistic*, Ediția I, Editura Alma Mater, Cluj-Napoca, 2006, p. 33;

40. André Benoît, *Le baptême; sa célébration et sa signification dans l'Eglise ancienne*, în vol: „Baptême, sacrament d'unité”, Ed. Mame, Paris, 1971, p. 19-27; B. Reicke, *Synoptic Prophecies on the Distinction of Jerusalem*, în „Studies in New Testament and Early Christian Literature: Essays in honour of Allen P. Wikgren”, Ed. D. E. Anne, 1972, p. 121-134 și J.A.T. Robinson, *Redating the New Testament*, London, 1976, p. 13-30;

41. Cf. și Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească* III, 39, 16, p. 144, care îl citează pe Episcopul Papias de Hierapole (Frigia, +155), cum că „Matei a strâns în limba ebraică cuvintele lui Iisus, pe care fiecare le explica după cum putea”;

42. Pr. prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Introducere în Studiul Noului Testament*, Vol. II (*Evangeliiile după Matei și Marcu. Documentul „Quelle”*), Editura Presa Universitară Clujeană, 2002, p. 262;

43. Profund dezamăgit de atitudinea sfidătoare a atenienilor, Sfântul Apostol Pavel nu le va adresa nicio epistolă și nu le va scrie niciodată, niciun cuvânt. Desigur că n-avea de unde să știe, că peste numai trei secole, Atena va avea atâtea biserici creștine, câte zile are anul calendaristic (365), iar Parthenonul va fi cu adevărat lăcașul dedicat cinstirii celei mai Sfinte dintre fecioare, Fecioara–Maică, Maria, Mama Domnului nostru Iisus Hristos. Și aceasta, datorită credinței efervescente a lui Dionisie Areopagitul, a credincioasei Damaris și a celor dimpreună cu dânșii, (*Fapte 17, 34*) în sufletul cărora, „sămânța” propovăduirii pauline a crescut și a rodit tainic, ca și „de la sine” (*Marcu 4, 26-29*).

44. Galion, fratele filosofului stoic Seneca (mentorul împăratului Nero), fiind proconsulul Ahaiei în perioada șederii (de 1 an și șase luni) a Sfântului Apostol Pavel în Corint, simpatiza cu Apostolul Pavel și cu propovăduirea acestuia, luându-i fâțiș apărarea în fața iudaizanților (*Fapte 18, 12-16*).

45. „Agraphas” = cuvinte, expresii, propoziții sau fraze citate în cursul Noului Testament, ca fiind rostite de Iisus, dar nu sunt notate în textele evanghelice. Alte texte „agrafe” legate de alegerea, chemarea și investirea lui Saul din Tars, ca Apostol al lui Hristos, în cartea *Faptele Sfinților Apostoli*, se mai găsesc în următoarele locuri: 9, 4-6, 10-11, 15-16; 13, 47; 18, 9-10; 22, 7-10; 23, 11 precum și 26, 14-18 (din care am preluat textul analizat).